

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.

Zend de gegevens uiterlijk op 2 juni naar de Citogroep.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 59 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak economie 1,2 HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de loonkosten (per product) stijgen waardoor de productiekosten meer kunnen stijgen dan in het buitenland.

Maximumscore 2

- 2 verbetering
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat (voor dezelfde hoeveelheid binnenlandse valuta minder buitenlandse valuta moeten worden betaald waardoor) de exportproducten van dit land in vergelijking met buitenlandse concurrenten goedkoper worden.

Maximumscore 2

- 3 verslechtering
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat de loonkosten per product toenemen waardoor de exportproducten van dit land in vergelijking met buitenlandse concurrenten duurder worden.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 4 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat vrouwen gemakkelijker de zorg voor kinderen en betaald werk kunnen combineren (waardoor de noodzaak om bij het krijgen van kinderen te stoppen met betaald werken afneemt).

Maximumscore 2

- 5 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat als mannen meer zorgtaken overnemen van vrouwen, meer mannen in deeltijd gaan werken.

Maximumscore 3

- 6 • Een antwoord waaruit blijkt dat de bewering dat de stijging van de p/a-ratio van mannen de arbeidsmarkt verruimt onjuist is 1
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
• Een verklaring waaruit blijkt dat door een stijging van de p/a-ratio van mannen het aanbod van arbeid in arbeidsjaren afneemt waardoor de arbeidsmarkt verkrapt 2

Opgave 3**Maximumscore 2**

- 7 afname
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat de aflossing op de staatsschuld groter is dan het begrotingstekort.

Maximumscore 2

- 8 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- Een antwoord waaruit blijkt dat door toenemende omzetten bij bedrijven de ontvangsten aan indirecte belastingen zoals de BTW kunnen toenemen 1
  - en door stijgende inkomens de ontvangsten aan directe belastingen zoals de inkomstenbelasting kunnen toenemen 1

Maximumscore 3

- 9 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- Het BBP in 2000 bedraagt $\frac{\text{€ 3 miljard}}{0,01} = \text{€ 300 miljard}$ 2
  - De staatsschuld eind 2000 bedraagt $0,6 \times \text{€ 300 miljard} = \text{€ 180 miljard}$ 1

Maximumscore 2

- 10 Uit het antwoord moet blijken dat de rentelasten voor de overheid dalen.

Maximumscore 2

- 11 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de noemer van de staatsschuldquote stijgt door economische groei / toename van het BBP.

 Opgave 4

Maximumscore 6

12 □

Te beoordelen aspect	Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel
<p>a Het toenemende belang voor werkgevers om het ziekteverzuim terug te dringen is correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan: Lagere kosten van voorzieningen voor inkomensderving in het geval er geen verzekering is afgesloten / lagere premies in het geval er wel een verzekering is afgesloten en schadeclaims beperkt blijven.</p>	
<p>b Twee soorten maatregelen om het ziekteverzuim terug te dringen zijn correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strengere controle bij ziekte • maatregelen ter vermindering van de werkdruk • aangepaste stoelen / kleding / instrumenten • beloning voor beperkt ziekteverzuim 	
<p>Het gekozen aspect is correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Een verbetering van de internationale concurrentiepositie doordat de loonkosten per product dalen doordat een daling van het ziekteverzuim tot een hogere productie bij gelijkblijvende loonkosten leidt / een daling van het ziekteverzuim tot lagere kosten voor het vervangen van personeel bij gelijkblijvende productie leidt. 2 Een afname van de structuurwerkloosheid doordat lagere loonkosten per product tot hogere winsten en toenemende investeringen / een afname van diepte-investeringen leiden. 3 Maatregelen zoals afspraken in CAO's om een bepaald quotum aan gedeeltelijk arbeidsongeschikten / gehandicapten in dienst te nemen, subsidieregelingen waardoor de personen uit de risicogroepen eerder worden aangenomen / het verbieden van keuringen die niet strikt noodzakelijk zijn. 	
Indien de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis	-1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Opgave 5

Maximumscore 2

- 13 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- Een antwoord waaruit blijkt dat het milieu wordt gespaard / de grondstoffenvoorraad minder snel uitgeput raakt 1
  - waardoor de huidige economische groei minder ten koste gaat van de toekomstige groeimogelijkheden / menselijke en natuurlijke waarden in het productieproces 1

Maximumscore 1

- 14 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de goederenrekening.

Maximumscore 2

- 15 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat de uitgaven aan de import van primaire grondstoffen meer dalen dan de extra uitgaven aan de import van afvalplastics.
  - Een antwoord waaruit blijkt dat het beschikbaar komen van goedkopere grondstoffen de internationale concurrentiepositie van China kan verbeteren en daardoor tot toename van de export kan leiden.

Maximumscore 2

- 16 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat door een toenemend gebruik van secundaire grondstoffen de vraag naar primaire grondstoffen kan afnemen.

Opgave 6

Maximumscore 2

- 17 Uit het antwoord moet blijken dat in 2000 de stijging van het reële BBP van de Verenigde Staten (5%) groter is dan de stijging van het reële BBP van de OESO-landen (4,1%).

Maximumscore 2

- 18 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $100 \times 1,026 \times 1,027 = 105,3702\% \rightarrow$ de groei is 5,37%
- Voor het antwoord $2,60\% + 2,70\% = 5,30\%$ 0

Maximumscore 2

- 19 Martijn
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat een daling van het nominale BBP alleen gepaard kan gaan met een stijging van het reële BBP als het prijspeil is gedaald.

Maximumscore 2

- 20 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $\$ 9.326 \text{ miljard} \times 0,044 = \$ 410,34 \text{ miljard.}$

Maximumscore 2

- 21 nee
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat voor Japan / de EMU-landen / de OESO-landen geldt dat de afname van de groei van het reële BBP in 2001 ten opzichte van 2000 (in statistiek 1) niet samenvalt met een verbetering van het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans in procenten van het nominale BBP (in statistiek 4).

Opgave 7**Maximumscore 2**

- 22 gestegen
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat de Europese Centrale Bank de inflatie wil afremmen door de rente te verhogen.

Maximumscore 2

- 23 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de (consumptieve) bestedingen kunnen toenemen waardoor de winstverwachting bij bedrijven hoger wordt.

Maximumscore 2

- 24 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de loonkosten (per product) kunnen stijgen waardoor (de concurrentiepositie verslechtert en) de winstverwachting bij bedrijven lager kan worden.

Opgave 8**Maximumscore 2**

- 25 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Als er 1.000 kamers worden verhuurd bedraagt de totale opbrengst bij de maximumprijs € 160.000

Per kamer bedraagt de maximumprijs $\frac{€ 160.000}{1.000} = € 160$

Maximumscore 2

- 26 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Totale opbrengst = Totale kosten
 $160X = 40X + € 80.000$
 $120X = € 80.000$
 $X = 666,67 \rightarrow$ het break-even-punt ligt bij 667 kamers.

Maximumscore 2

- 27 € 120
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Bij 1.000 verhuurde kamers bedragen de kosten per kamer $\frac{€ 80.000 + € 40.000}{1.000} = € 120$

Einde